

Správa
o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS
v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020
za rok 2020

1. Úvod

Vírus ľudskej imunodeficiencie (ďalej len „HIV“) a syndróm získanej ľudskej imunitnej nedostatočnosti (ďalej len „AIDS“) sú vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tejto choroby zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. V súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky bol v roku 2017 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 468 na rokovaní vlády Slovenskej republiky schválený Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020 (ďalej len „národný program“). Národný program vychádza zo špecifických charakteristík vo výskyte HIV/AIDS v Slovenskej republike. Je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva. Koordinátorom národného programu je hlavný hygienik Slovenskej republiky, ktorý je zároveň predsedom Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS (ďalej len „národná komisia“). Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky koordinuje plnenie úloh a aktivít jednotlivých rezortov a organizácií zastúpených v národnej komisii, vyplývajúcich z národného programu. Finančné prostriedky na zabezpečenie úloh národného programu sú vyčlenené z rozpočtových kapitól zodpovedných rezortov.

2. Surveillance HIV/AIDS v Slovenskej republike

V Slovenskej republike sa epidemiologická a laboratórna surveillance HIV/AIDS vykonáva od roku 1985. Epidemiologickú surveillance zabezpečujú regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. Celoslovenské výsledky sumarizuje a vyhodnocuje mesačne a kvartálne Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave.

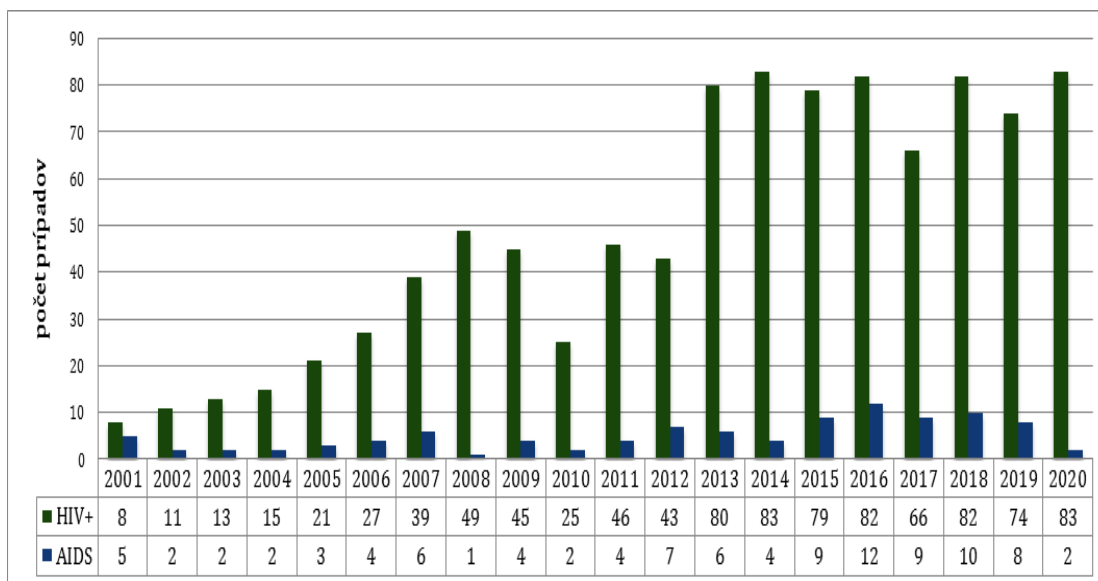
Laboratórnu surveillance vykonáva Národné referenčné centrum (ďalej len „NRC“) pre prevenciu HIV/AIDS na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave, ktoré vykonáva vyšetrenie vírusovej záťaže, vyšetrenie rezistencie a tropizmu na základe žiadosti infektológov. Analyzujú sa výsledky skriningových vyšetrení darcov krvi, tkanív, orgánov a tehotných žien. Hodnotí sa aj antiretrovírusová liečba. V Slovenskej republike je liečba ľudí žijúcich s HIV/AIDS zabezpečená na pracoviskách v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine, v Košiciach a v Nitre.

2.1 Výskyt HIV/AIDS v Slovenskej republike k 31. 12. 2020

V Slovenskej republike bolo v roku 2020 diagnostikovaných celkovo (u občanov SR i cudzincov) 110 nových prípadov HIV infekcie, čo predstavuje incidenciu 2,01 prípadov na 100 000 obyvateľov Slovenskej republiky. V porovnaní s rokom 2019 (102 prípadov, incidencia 1,87/100 000 obyvateľov) došlo k vzostupu vo výskyte prípadov o 1,1 %. Ide o najvyšší výskyt prípadov v jednom kalendárnom roku.

U občanov Slovenskej republiky bolo v roku 2020 vykázaných 83 nových prípadov HIV infekcie (78 prípadov u mužov, 5 prípadov u žien), čo predstavuje incidenciu 1,51 prípadov na 100 000 obyvateľov. V porovnaní s rokom 2019 (74 prípadov, incidencia 1,35/100 000 obyvateľov) došlo k vzostupu vo výskyte prípadov s indexom 1,12 teda o 12%. V roku 2020 boli diagnostikované dva prípady AIDS a hlásené dve úmrtia pacientov s HIV infekciou (**graf 1**). V roku 2019 to bolo osem prípadov AIDS a dve úmrtia pacientov s HIV infekciou.

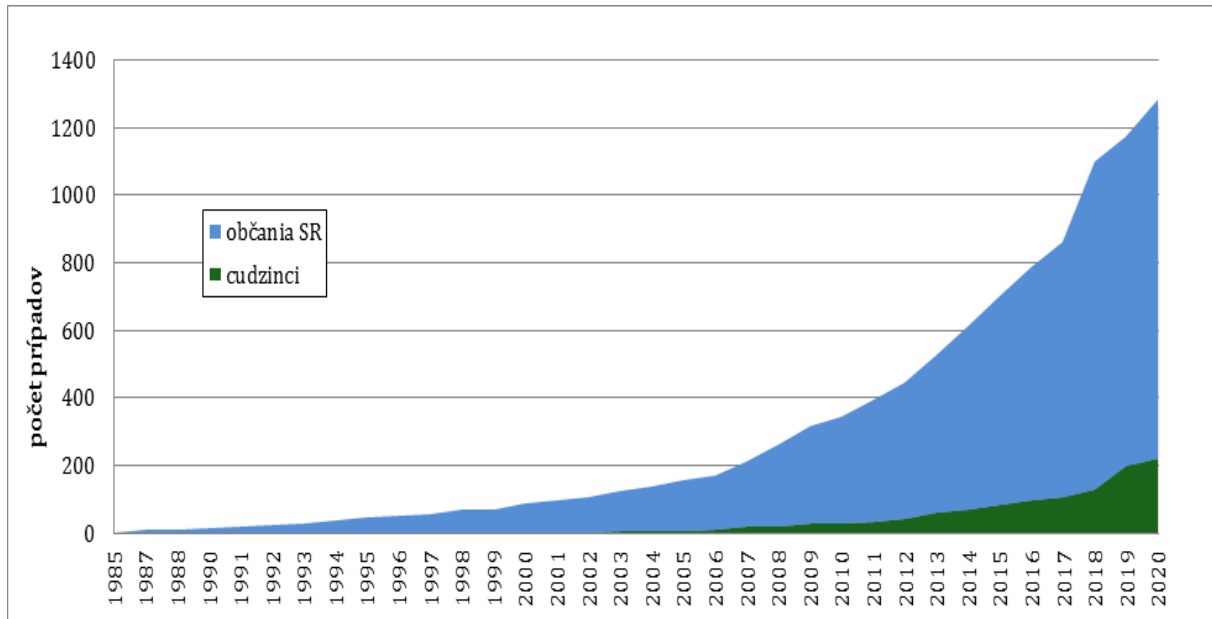
Oproti priemeru rokov 2015 - 2019 (76,6 prípadov) bol zaznamenaný vzostup výskytu s indexom 1,08. Najvyšší výskyt bol zaznamenaný v roku 2016 a 2018 (82 prípadov). U cudzincov pri ich pobyte v Slovenskej republike bolo od 1.1.2020 do 31.12.2020 hlásených 27 nových prípadov HIV infekcie (25% z prípadov zachytených v roku 2020 v Slovenskej republike).

Graf 1: Výskyt prípadov HIV a AIDS od roku 2001 do 31.12.2020 (len občania Slovenskej republiky a cudzinci s trvalým pobytom) Zdroj: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave.

Od začiatku monitorovania prípadov HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 1985 do 31. 12. 2020 bolo registrovaných u občanov Slovenskej republiky a cudzincov spolu 1 284 prípadov infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti (**graf 2**). Z 1 061 prípadov u občanov Slovenskej republiky sa 953 vyskytlo u mužov a 108 u žien. U 129 osôb (116

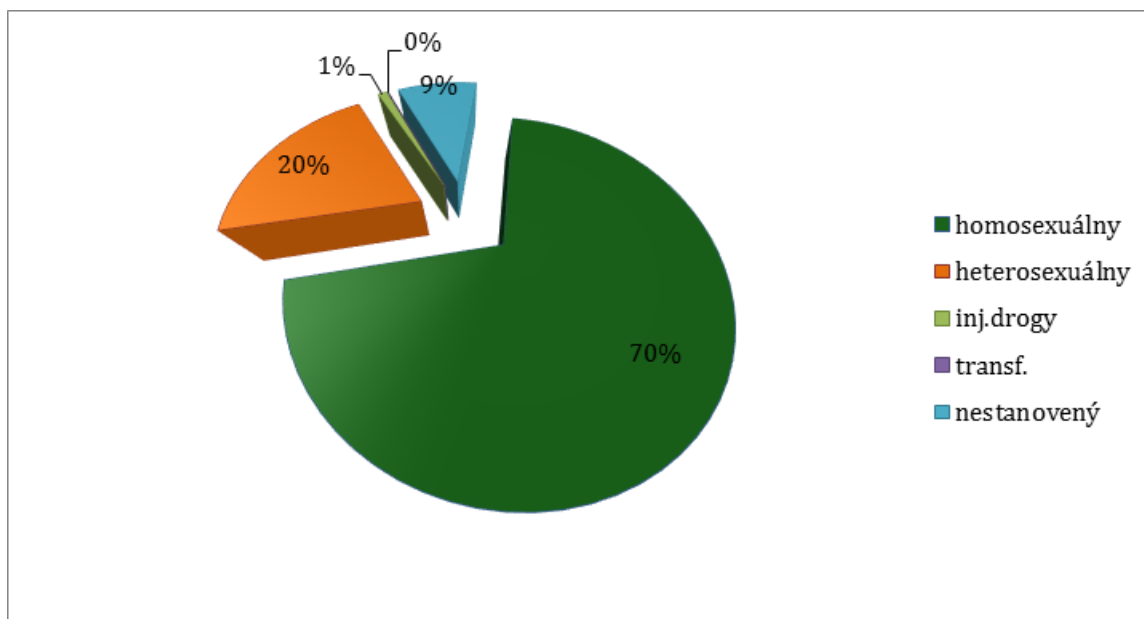
mužov, 13 žien) prešla HIV infekcia do štádia AIDS a zaznamenaných bolo 77 úmrtí ľudí s HIV (z toho 58 v štádiu AIDS).

Graf 2: Kumulatívny počet prípadov HIV u občanov Slovenskej republiky a cudzincov k 31. 12. 2020, Zdroj: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave.

U občanov Slovenskej republiky bola nákaza akvirovaná v 43 prípadoch homosexuálnym stykom, v 7 prípadoch heterosexuálnym stykom a v 33 prípadoch nebol spôsob prenosu stanovený.

Väčšina infekcií HIV bola v Slovenskej republike zaznamenaná v skupine mužov majúcich sex s mužmi a získanie nákazy homosexuálnym stykom bolo stanovené v 70 % prípadov. Heterosexuálnym stykom bolo prenesených 20 % infekcií, 1 % injekčným užívaním drog (z 18 prípadov väčšina získaná mimo SR), 0,05% transfúziou krvi (jeden prípad nákazy mimo SR v roku 1986) a v 8,95% prípadoch nebol spôsob prenosu stanovený (**graf 3**). Najviac ľudí s HIV žije vo väčších mestách a najvyššia kumulatívna incidencia HIV infekcie je dlhodobo v Bratislavskom kraji.

Graf 3: Rozdelenie prípadov HIV infekcie podľa spôsobu prenosu. Údaje od 1.1.2020 do 31. 12. 2020, Zdroj: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave

3. Prevencia HIV/AIDS v Slovenskej republike

Národný program je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky. Dôraz je kladený na ohrozené skupiny obyvateľstva. Prevencia HIV/AIDS je zameraná najmä na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie, najmä na prevenciu sexuálneho prenosu HIV, prenosu HIV krvou, vertikálneho prenosu infekcie HIV a zníženie nežiaducich následkov, osobného a sociálneho dopadu HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť - zabezpečenie adekvátnej zdravotnej a sociálnej starostlivosti a podporovanie akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť. Základným pilierom prevencie je preexpozičná a postexpozičná profylaxia, ktorej zabezpečenie je v súčasnosti v Slovenskej republike nepostačujúce, vzhľadom na nedostupnosť lieku určeného na preexpozičnú profylaxiu.

Aktivity národného programu sú zamerané na prevenciu, testovanie a epidemiologickú surveillance, poradenstvo, sledovanie a liečbu HIV/AIDS.

4. Vyhodnotenie plnenia aktivít národného programu za rok 2020

Pri uplatňovaní preventívnych aktivít je nevyhnutná spolupráca zodpovedných rezortov, organizácií a mimovládnych organizácií. Ide najmä o programy prevencie, vzájomnú informovanosť o aktivitách, prípravu a pripomienkovanie výučbových a propagačných materiálov a účasť v pracovných skupinách k projektom. Cieľom tejto spolupráce je jednotnosť v prezentovaní a podávaní informácií verejnosti so zárukou vzájomného rešpektu jednotlivých skupín obyvateľstva.

4. 1. Vyhodnotenie plnenia preventívnych aktivít

Na realizácii plnenia preventívnych aktivít participovalo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky - Zbor väzenskej a justičnej stráže, Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, NRC pre prevenciu HIV/AIDS, Centrum pre liečbu drogových závislostí, Slovenský Červený kríž a mimovládne organizácie.

Aktivita č. 1

Názov: **Programy a kampane prevencie HIV/AIDS (zamerané na širokú verejnosť, s dôrazom na partnerskú vernosť), vrátane tlačových materiálov v prevencii HIV/AIDS a zvýšenia informovanosti verejnosti prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov**

Plnenie:

- a) Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike sa zamerali na poradensko – edukačnú a informačno – propagačnú činnosť. Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vzdelávali širokú verejnosť prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov (najmä regionálnych printových, televíznych a rozhlasových médií), ktorá bola informovaná o HIV/AIDS, prevencii a o možnostiach bezplatného testovania. Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike spolupracovali s úradmi samosprávnych krajov, distribuovali letáky, plagáty, na svojich webových stránkach majú uverejnené informácie o HIV/AIDS. Poradensko – edukačnú aktivitu vykonával Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove aj v pracovnom prostredí.
- b) Slovenský Červený kríž pripravil pre verejnosť informačno - edukačné infografiky o HIV/AIDS. Mediálne boli aktivity zastrešené najmä regionálnymi televíziami, slovenskou verejnoprávnou televíziou, rádiami a tlačou v príslušných mestách, časopisom Zvesti Slovenského Červeného kríža a webovou stránkou www.redcross.sk. Medializácia bola zabezpečená aj prostredníctvom sociálnych sietí.
- c) NRC pre prevenciu HIV/AIDS v záujme vzdelávania širokej verejnosti poskytovalo médiám informácie o prevencii HIV/AIDS, s dôrazom na partnerskú vernosť, prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov predovšetkým v súvislosti so Svetovým dňom boja proti HIV/AIDS. NRC poskytovalo informácie o prevencii HIV/AIDS aj webových stránok a <http://www.walki.sk/hiv-aids/> a www.szu.sk.

- d) Odbor zdravotnej starostlivosti Generálneho riaditeľstva zboru väzenskej a justičnej stráže distribuoval prostredníctvom jednotlivých zdravotníckych zariadení ústavov informačný leták, ktorý obsahoval najdôležitejšie informácie o infekcii HIV a bol určený pre klientov zboru, ktorí sú vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody v zariadeniach zboru. Materiál bol vytlačený a distribuovaný obvineným a odsúdeným osobám v počte 17 000 kusov.
- e) Občianske združenie Prima na svojej webovej stránke prezentovalo Medzinárodný projekt – Integrate, ktorého bolo na pozvanie NRC pre prevenciu HIV/AIDS spolupracujúcou organizáciou.

Aktivita č. 2

Názov: Činnosť liniek pomoci a poradní AIDS

Plnenie:

- a) Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike poskytovali informácie o HIV/AIDS v roku 2020 najmä telefonicky alebo e - mailom. V rámci vybraných regionálnych úradov verejného zdravotníctva fungujú poradne, ktoré môže klient navštíviť osobne. Poradne, v ktorých sa poskytujú osobné konzultácie s možnosťou bezplatného odberu krvi na vyšetrenie HIV protilátok, sú zriadené v 11 regionálnych úradoch verejného zdravotníctva. Zriadené sú v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre, v Prešove, v Trenčíne, v Žiline, v Martine, v Dolnom Kubíne, v Liptovskom Mikuláši, v Nových Zámkoch a v Žiari nad Hronom. V roku 2020 bolo vykonaných 202 telefonických konzultácií, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles o 76 %. Poradňu navštívilo 251 klientov (pokles návštevnosti o 62 %) z toho bolo vykonaných 221 vyšetrení HIV protilátok, čo je o 63 % menej vyšetrení v porovnaní s minulým rokom. Otázky klientov pri osobných návštevách, pri telefonických dotazoch alebo e-mailových dotazoch sa týkali informácií o HIV/AIDS, spôsobe prenosu infekcie, prvých klinických príznakov, priebehu infekcie, možnostiach diagnostiky a liečby, možnostiach odberu krvi na vyšetrenie.
- b) Pracovníci NRC pre prevenciu HIV/AIDS poskytovali v priebehu roka 2020 predtestové a potestové poradenstvo záujemcom o testovanie infekcie HIV v ambulancii HIV/AIDS, prostredníctvom telefonickej a aj elektronickej Linky dôvery HIV/AIDS. V roku 2020 odpovedali približne na 400 telefonických otázok a na 47 e - mailov, ktoré sa týkali najmä možností testovania infekcie HIV, konzultácie možného rizika HIV infekcie po rizikovej udalosti a možnosti terapie.
- c) Občianske združenie Odysseus prostredníctvom svojej webovej stránky www.hivaidssk zabezpečuje elektronické poradenstvo špecializujúce sa na problematiku HIV/AIDS. Ľudia, ktorí využili poradenstvo najviac zaujímali cesty prenosu vírusu HIV.

Aktivita č. 3

Názov: **Vzdelávacie programy zamerané na mládež, rovesnícke programy a iné vzdelávacie aktivity**

Plnenie:

- a) Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonávali na školách prednášky a besedy v obmedzenom počte vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19 a nepriaznivú epidemiologickú situáciu. Niektoré regionálne úrady vykonali prednášky distančne, alebo zaslali prednášky školám elektronickou formou, či uverejnili obsah prednášok na svojich webových stránkach. Vykonalo sa spolu 79 prednášok a besied pre 1 407 žiakov najmä základných škôl, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje pokles prednášok o 73 %.

Výchovno-vzdelávacou činnosťou vo vzťahu k školám vo veľkej miere tradične participoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach, napríklad pri príležitosti Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi prostredníctvom zaslaných letákov školám z edície regionálneho úradu Košice a ich uverejnenia na webe. Témy prednášok boli zamerané na dospievanie, výchovu k zodpovednému partnerstvu, manželstvu a rodičovstvu, prevencia sexuálne prenosných ochorení vrátane infekcie HIV/AIDS, zdravý spôsob života, prevencia drogových závislostí, ochorenia preventabilné očkovaním a všeobecne aj o pozitívnom význam očkovania. Pre prezenčnú formu prednášok boli využité všetky časové a situačné možnosti, kedy bol priestor ich na školách realizovať. Výchovno-vzdelávacou činnosťou a informačno - propagačnou činnosťou úrad v Košiciach podporoval 14. ročník celoslovenskej kampane Červené stužky. Kampaň bola odporúčaná školám a školským zariadeniam aj prostredníctvom materiálu vydaného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky 2020.

- b) Slovenský Červený kríž realizoval rovesnícke programy zamerané na HIV/AIDS prevenciu na školách a prevenciu na motivačných stretnutiach pre mládež. 18 národne vyškolených dobrovoľníkov Mládeže Slovenského Červeného kríža z Územných spolkov SČK zrealizovalo diskusie a besedy pre viac ako 1000 študentov. V aktivitách využívali princíp „peer education“. Okrem významu prevencie bola počas stretnutí s mladými ľuďmi zdôraznená aj potreba odstraňovania diskriminácie a stigmatizácie ľudí žijúcich s HIV.

Aktivita č. 4

Názov: **Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS**

Plnenie:

- a) Do aktivít k Svetovému dňu AIDS sa zapojil Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. Na svojich webových stránkach uverejnili tlačovú správu Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky k Svetovému dňu AIDS, zhotovili informačné panely umiestnené vo svojich priestoroch, uverejnili edukačné letáky na svojich webových stránkach. V niektorých regionálnych periodikách a regionálnych webových stránkach boli uverejnené články. Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu edukačné prezenčné aktivity nebolo možné realizovať v zaužívanom rozsahu. Celkovo bolo edukovaných pri príležitosti Svetového dňa AIDS 174 osôb na 12 prednáškach prostredníctvom Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach.
- b) NRC pre prevenciu HIV/AIDS pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS poskytlo záujemcom bezplatné a anonymné testovanie anti – HIV protilátok spolu s edukačnými materiálmi o infekcii HIV. NRC pre prevenciu HIV/AIDS poskytlo informácie o prevencii infekcie HIV do viacerých médií.
- c) Mládež Slovenského Červeného kríža zrealizovala už po 24 krát pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS 2020 kampaň „Sviečkový pochod“. Pandémia ochorenia COVID - 19 obmedzila realizáciu aktivít Mládeže Slovenského Červeného kríža pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS, v dôsledku čoho aktivity spojené s kampaňou boli realizované prostredníctvom sociálnych sietí. Od novembra 2020 boli uverejňované na sociálnych sieťach Mládeže Slovenského Červeného kríža informačné plagáty o víruse HIV a o ochorení AIDS, články bližšie popisujúce danú problematiku, ako aj videá zachytávajúce zrealizované aktivity za posledné roky. Vrchol tohtoročnej online kampane predstavovalo video, ktorým sa vyjadrila podpora ľuďom žijúcim s HIV/AIDS. Snahou bolo uctiť si pamiatku 33 miliónov obetí, ktoré si toto ochorenie doposiaľ vyžiadalo. Do tvorby spomenutého videa sa okrem dobrovoľníkov Mládeže Slovenského Červeného kríža a predstaviteľov Slovenského Červeného kríža zapojili aj známe slovenské osobnosti. Video bolo uverejnené 1. decembra 2020 prostredníctvom sociálnej siete na stránke Mládež Slovenského Červeného kríža/Slovak Red Cross Youth. Pre kampaň bola vytvorená aj samostatná webová stránka, ktorá mapuje históriu ochorenia HIV/AIDS, ako aj aktivity zrealizované Mládežou Slovenského Červeného kríža v oblasti HIV/AIDS prevencie v uplynulých rokoch na <http://aidsprevencia.redcross.sk/>. Mediálne bola kampaň zastrešená regionálnymi televíziami, rádiami, tlačou v príslušných mestách, aj prostredníctvom sociálnych sietí a prostredníctvom webovej stránky redcross.sk..
- d) Občianske združenie Prima v súvislosti so Svetovým dňom boja proti AIDS publikovalo na svojej stránke rozhovor s vedúcou NRC pre HIV/AIDS.

Aktivita č. 5

Názov: **Prevenia HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva**

Plnenie:

- a) Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove vykonával prevenciu prostredníctvom Intervenčného programu na prevenciu vybraných prenosných ochorení v meste Trebišov. Prevencia sa realizuje prostredníctvom zaškolených rómskych asistentov osvedy zdravia, ktorí pôsobia v rómskych osadách v okrese Trebišov v rámci projektu „Zdravé komunity“ poskytnutím edukačných materiálov.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach uskutočnil osem vzdelávacích aktivít na troch základných školách s celkovou účasťou 128 žiakov. Intervencia sa vykonala aj v troch komunitných centrách so zameraním na rôzne vekové skupiny. Edukácia bola orientovaná na témy, ako zdravý spôsob života, prevencia drogových závislostí s využitím výučbových pomôcok (DVD, prezenčný drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť). Ďalšími témami bolo sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS, všeobecný význam očkovania.

- b) Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity vypracoval Aktualizované akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 - 2020, ktoré boli schválené vládou Slovenskej republiky. Súčasťou uvedeného dokumentu je aj Akčný plán pre oblasť zdravia, v ktorom je zdôraznená potreba zlepšenia prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, k ochrane a podpore dobrého zdravia, prevencii chorôb a zlepšenia životných podmienok, zvýšenie kvality a dostupnosti služieb, programov a aktivít cielených na podporu zdravého životného štýlu obyvateľov marginalizovaných rómskych komunit. Aktivitami Akčného plánu pre oblasť zdravia sa naplňa aj prevencia HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva vrátane rómskych komunit.

Aktivita č. 6

Názov: **Zdravotná výchova určená pre najrizikovejšiu skupinu - mužov majúcich sex s mužmi, zameraná na zvýšenie osobnej zodpovednosti pri šírení infekcie HIV**

Plnenie:

Občianske združenie Odysseus podporovalo aktivity zamerané na podporu opatrení smerujúcich k zvýšeniu osobnej zodpovednosti pri šírení infekcie HIV.

Aktivita č. 7

Názov: **Zdravotná výchova zameraná na sociálnu a zdravotnú prevenciu sexuálne prenosných infekcií a HIV/AIDS u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a u injekčných užívateľov drog**

Plnenie:

- a) Občianske združenie Odysseus poskytovalo v roku 2020 harm reduction služby pre ľudí užívajúcich drogy a/alebo pracujúcich v sexbiznise už 23. rok. Harm reduction služby poskytovalo v teréne v uliciach Bratislavy najmä prostredníctvom programu Chráň sa sám alebo v kontakte Centre K2 – kontakt s komunitou vo Vrakuni. Združenie nakontaktovalo v rámci všetkých programov: Chráň sa sám, Centrum K2-kontakt s komunitou, Červený dáždňik, Sociálna asistancia 850 ľudí, ktorí využili služby celkovo 12 183 krát. Občianske združenie bezpečne zlikvidovalo 226 850 injekčných striekačiek a distribuovalo 274 492 injekčných striekačiek (návratnosť ihiel – 82,64 %), 13 896 mužských kondómov, 160 ženských kondómov, 1 366 lubrikačných gélov, pričom pracovníci a pracovníčky poskytli 1 469 odborných konzultácií. V roku 2019 Občianske združenie Odysseus osadilo v Bratislave dve špeciálne nádoby určené na použité injekčné striekačky. Za rok 2020 bolo z týchto nádob vyzbieraných a bezpečne zlikvidovaných 370 použitých injekčných striekačiek.
- b) Terénny program KROK VPRED a kontaktné centrum ZÓNA Združenia STORM sú zamerané na výmenu a distribúciu injekčného materiálu vrátane ďalších služieb ako sú poradenstvo, sociálna asistancia, informačný servis a iné, v mestách Nitra, Sered' a Trnava. Celkovo bolo v roku 2020 zrealizovaných 439 služieb, pracovníci mali s klientmi 3 959 kontaktov. Počas roka distribuovali 110 122 kusov sterilných injekčných striekačiek a 5 750 kusov prezervatívov. Klienti zdravotné poradenstvo využili 949 krát.
- c) V rámci projektu FIX POINT – ochrana zdravia verejnosti i klientov pred neúmyselným nakazením sa pri poranení injekčnou striekačkou, Združenie STORM v decembri 2017 osadilo prvú bezpečnostnú nádobu na Slovensku v meste Trnava, do ktorej môžu užívatelia drog i bežné obyvateľstvo bezpečne zlikvidovať nájdenú injekčnú striekačku. V roku 2019 združenie STORM osadilo ešte dve nádoby v meste Nitra a v roku 2020 jednu nádobu v meste Zvolen. Nádoby sú pravidelne kontrolované a v prípade potreby vyprázdňované. V roku 2020 bolo z nádob zlikvidovaných 200 kusov použitých injekčných striekačiek.
- d) Občianske združenie Prima v rámci svojich programov v roku 2020 pracovalo s 582 klientmi, v rámci ktorých malo 5 814 kontaktov. Zrealizovalo sa 230 služieb, v rámci ktorých bolo zlikvidovaného 335 kg infekčného odpadu. V roku 2019 malo združenie 67,52 % návratnosť ihiel a vydalo tri čísla časopisu „Na ceste“ a rad informačných materiálov.

Aktivita č. 8

Názov: **Prevenia HIV/AIDS u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vysielaných na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky**

Plnenie:

V plnení úloh u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vysielaných na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky rezort obrany pokračoval aj v roku 2020. V rámci komplexných lekárskejších prehliadok nad rámec verejného zdravotného poistenia, ktoré sú súčasťou prípravy profesionálneho vojaka ozbrojených síl Slovenskej republiky na vyslanie k plneniu úloh mimo územia Slovenskej republiky v rámci medzinárodného a domáceho krízového manažmentu sú vykonávané aj vyšetrenia na HIV protilátky. Každý profesionálny vojak vysielaný na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky absolvuje vyšetrenie vždy dvakrát: pred vyslaním k plneniu úloh mimo územia Slovenskej republiky a po návrate. V roku 2020 bolo vykonaných 1 409 vyšetrení na prítomnosť HIV protilátok. Profesionálni vojaci určení a zaradení na vyslanie k plneniu úloh mimo územia Slovenskej republiky absolvujú v rámci prípravy aj prednášky o predchádzaní prenosným ochoreniam, ktorých súčasťou je aj prevencia HIV/AIDS. Prípravu absolvovalo 1 281 profesionálnych vojakov. Aktivity sa vykonávali priebežne počas celého výcvikového obdobia v roku 2020.

Aktivita č. 9

Názov: **Prevenia HIV/AIDS v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby - zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva, dobrovoľného testovania na HIV protilátky**

Plnenie:

Zbor väzenskej a justičnej stráže zabezpečil dostupnosť kondómov vo všetkých predajniach dislokovaných v ústavoch na výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody, v ktorých realizujú nákupy odsúdení a obvinení. Kondómy sú dostupné aj v ženských väzenských zariadeniach. O dôležitých skutočnostiach týkajúcich sa HIV infekcie boli poučení všetci obvinení a odsúdení, ktorí nastúpili na výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody do ústavov zboru. Vzdelávanie sa vykonávalo individuálnym pohovorom pri vstupnej prehliadke a každý poučený klient podpísal „Prehlásenie o poučení“ podľa interného predpisu - Rozkazu generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže číslo 6/2008. U rizikových osôb (osoby poskytujúce platené sexuálne služby, injekční užívatelia drog, cudzinci, osoby obvinené alebo odsúdené pre držanie, výrobu alebo distribúciu psychotropných látok a podobne) a tehotných žien boli vykonávané skríningové vyšetrenia anti - HIV protilátok v krvi. Okrem toho bol u týchto osôb vykonaný skríning na prítomnosť infekcie vírusovej hepatitídy C (2 604 vyšetrení, 383 potvrdených prípadov) a vírusovej hepatitídy B (1 894 vyšetrení, 24 potvrdených prípadov), ako aj vyšetrenie na syfilis (2 223 vyšetrení, 33 potvrdených prípadov). V roku 2020 sa u obvinených a odsúdených osôb výskyt infekcie HIV

potvrdil v piatich prípadoch (pokles o 37 % v porovnaní s rokom 2019) a bolo vykonaných 1 872 vyšetrení na anti – HIV.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom bolo v roku 2020 vykonaných o 3,46 % menej vyšetrení na prenosné ochorenia. Oproti predchádzajúcemu obdobiu sa počet zistených prípadov vírusovej hepatitídy C zvýšil o 40,8 %, zaznamenal sa pokles zistených prípadov vírusovej hepatitídy B o 38 % a počet prípadov syfilisu bol nižší o 34 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Prebiehali aj skupinové aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS. Účelom skupinových aktivít je zvyšovanie informovanosti odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody tak, aby nevznikali diskriminačné postoje zo strany spolu väznených osôb voči infikovaným osobám, respektíve tieto obmedzovať. Ďalším poslaním aktivít je prehĺbovanie vedomostí dotknutých osôb vo výkone trestu, zvyšovanie zdravotného povedomia, čo v konečnom dôsledku pozitívne prispieva k prevencii nákazy a prenosu HIV/AIDS ako aj iných prenosných chorôb. Tieto aktivity sa vykonávajú pravidelne v podobe ústavných a oddielových prednášok a besied. Vykonávajú sa pravidelne podľa vopred schváleného mesačného ponukového listu kultúrno - osvetovej činnosti. V roku 2020 boli v ústavoch realizované kvízy s uvedenou tematikou a premietanie filmov na tému HIV/AIDS. Celkovo bolo v 18 ústavoch zboru vykonaných 24 preventívnych aktivít pre odsúdené a obvinené osoby. Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu ochorenia COVID - 19 a v dôsledku prísnych epidemiologických opatrení bolo vykonávanie preventívnych aktivít obmedzené. Do osvetovej činnosti sa aktívne zapájal personál zdravotníckeho zariadenia, ústavní psychológovia aj pedagógovia. Informácie o problematike HIV/AIDS boli súčasťou aj viacerých príspevkov v časopisoch vydávaných odsúdenými. Obrazový materiál s tematikou HIV/AIDS sa umiestňoval na nástenkách v objektoch, v ktorých sú ubytovaní odsúdení.

Aktivita č. 10

Názov: Prevencia HIV/AIDS v záchytných táboroch a azylových zariadeniach

Plnenie:

V azylových zariadeniach Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sú pri vstupe do ambulancie lekára dostupné informačné materiály spracované v rôznych jazykoch, ktoré informujú žiadateľov o azyle o nutnosti prevencie v oblasti sexuálne prenosných chorôb. Tieto materiály sa pravidelne aktualizujú. V pobytových azylových zariadeniach s voľným pohybom osôb (Opatovská Nová Ves a Rohovce) si žiadatelia o azyl môžu zabezpečiť kondómy z vlastných finančných prostriedkov, ktoré dostávajú vo forme vreckového. V záchytnom tábore v Humennom je možné kondómy zakúpiť v bufete. V prípade potreby poradenstva v oblasti prevencie HIV/AIDS je žiadateľom k dispozícii denne sestra alebo lekár, ktorý ordinuje v azylovom zariadení. Osveta prebieha prostredníctvom prednášok, prípadne individuálnych rozhovorov. Vstupnej zdravotnej prehliadke a aj testovaniu prítomnosti HIV protilátok, sa v záchytnom tábore Humenné podrobilo 217 žiadateľov o udelenie azylu. V roku 2020 podľa vyjadrení táborových lekárov nebolo v

azylových zariadeniach migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zaznamenané žiadna infekcia HIV a AIDS ochorenia.

Aktivita č. 11

Názov: Prevencia a vzdelávanie policajtov, hasičov, colníkov, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže, zamestnancov na hraničných priechodoch, pri zásahoch v miestach rizika HIV/AIDS s dôrazom na používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov

Plnenie:

- a) V rámci zvyšovania prevencie a ochrany zdravia príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej správy, služobné úrady vykonávajú osvetu predovšetkým v rámci oboznamovania príslušníkov o predpisoch na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výkone štátnej služby. Služobné úrady vykonávajú edukáciu pri práci - vstupné informovanie ešte pred zaradením do výkonu služby. Prebiehajú opakované periodické školenia v rámci výcviku príslušníkov zboru a oboznamovanie o predpisoch bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pre zamestnancov zboru, ktorí môžu dochádzať do kontaktu s osobami s rizikom prenosu HIV/AIDS.

Služobné úrady zisťujú nebezpečenstvá a ohrozenia. Majú vypracovaný písomný dokument o posúdení rizika, v ktorých je zahrnuté aj riziko prenosu HIV/AIDS. Na základe tohto posúdenia sú vypracované zoznamy poskytovaných osobných ochranných (služobných) prostriedkov, ktoré sú príslušníkom zboru, ako aj zamestnancom zboru podľa objemu pridelených finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu príslušným služobným úradom poskytované bezplatne. Rizikové pracoviská (napr. práca s nebezpečným biologickým materiálom, zdravotnícke zariadenia a pod.) sú viditeľne označené bezpečnostným a zdravotným označením pri práci. Majú vypracované prevádzkové poriadky vrátane bezpečných pracovných postupov, ktorých dodržiavanie je kontrolované a prispieva k eliminácii rizika vzniku prenosu HIV/AIDS, vzniku služobného/pracovného úrazu, ako aj choroby z povolania či ohrozeniu choroby z povolania.

Vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19 a reštrikcie v oblasti zhromažďovania sa osôb bol počet osvetovo – vzdelávacích aktivít významne redukovaný.

- b) Príslušníci Policajného zboru sú opakovane školení v používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov. Príslušníci Policajného zboru sú pre prípad vykonávania služobného zákroku s osobou, kde je predpoklad, že je nositeľom infekčného ochorenia vybavení jednorazovými ochrannými rukavicami a pre prípady poskytnutia prvej pomoci sú vybavení ochrannými pomôckami. Pracovníci sú periodicky školení v oblasti

bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci. Príslušníci Policajného zboru, ktorí sú vyslaní do zahraničia v rámci zahraničnej jednotky absolvujú pred nástupom na služobnú cestu preškolenie o prevencii a prenose infekčných ochorení, o dodržiavaní hygienických a bezpečnostných opatrení. Sú vybavení ochrannými prostriedkami a sú preočkovaní proti tetanu, vírusovej hepatitíde A a B.

O problematike rizika prenosu HIV/AIDS sú pravidelne školení v bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci nielen novo nastupujúci policajti, ale i policajti odboru železničnej polície, služby hraničnej a cudzineckej polície Policajného zboru a taktiež policajti zahraničnej jednotky Policajného zboru, nakoľko ich výkon je orientovaný na miesta možného výskytu HIV/AIDS.

V rámci Útvoru policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce je preškolenie policajtov vykonávané dvakrát ročne lekárom a zdravotníckym personálom Útvoru policajného zaistenia pre cudzincov. Preškolenie je zamerané na riziká spojené so zákrokmi s HIV/AIDS pozitívnymi osobami, s dôrazom na používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov. Zaistení cudzinci sú po príchode umiestnení v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov a sú informovaní o tom ako sa chrániť pred HIV/AIDS cestou sociálneho pracovníka, pracovníka Slovenskej humanitnej rady, ako aj letákmi a propagačnými materiálmi v rôznych jazykových mutáciách. Na vyžiadanie sú u sociálneho pracovníka dostupné ochranné prostriedky.

- c) Dôslednej prevencii zníženia rizika vzniku a šírenia HIV/AIDS je venovaná maximálna pozornosť aj u príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a to nielen na úseku zabezpečenia preventívnej zdravotnej starostlivosti, ale aj výbavy pracovníkov osobnými ochrannými pracovnými prostriedkami a zároveň na úseku osvetu a vzdelávania. Príslušníci Hasičského a záchranného zboru sú kompletne vybavení ochrannými pracovnými prostriedkami. U príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v roku 2020 neboli zaznamenané žiadne pozitívne výsledky laboratórnych vyšetrení a ani klinické príznaky infekcie HIV/AIDS.

Vzdelávanie príslušníkov Hasičského a záchranného zboru prebieha nasledovne:

- a) na strednej škole požiarnej ochrany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v Žiline sa realizovali základné kurzy, zamerané na základné informácie o chorobe HIV/AIDS,
- b) vzdelávanie prebieha v rámci odbornej zdravotnej prípravy a kurzov prvej pomoci (základná a opakovaná príprava hasičov) zameraných na prehlbovanie praktických návykov a používania všetkých ochranných prostriedkov (jednorazové rukavice, rúška, respirátory, celotelové odevy, autonómny dýchací prístroj).

Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu ochorenia COVID - 19 a v dôsledku prísnych epidemiologických opatrení, v dôsledku reštrikcii v oblasti zhromažďovania boli osvetovo – vzdelávacie aktivity zdravotníckych pracovníkov v zbere, príslušníkov Policajného zboru a príslušníkov Hasičského a záchranného zboru obmedzené.

Aktivita č. 12

Názov: **Koordináčné aktivity Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS v Slovenskej republike**

Plnenie:

V roku 2020 sa neuskutočnilo pracovné rokovanie Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS v Slovenskej republike vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu ochorenia COVID - 19.

Aktivita č. 13

Názov: **Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v prevencii HIV/AIDS, zamerané na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach a na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV**

Plnenie:

Právo na poskytnutie zdravotnej starostlivosti má každý pacient vrátane pacientov s HIV/AIDS. Odmietanie poskytnutia ošetrovania týmto pacientom je porušením ich práv a znakom diskriminácie. Zdravotnícki pracovníci by mali ku každému pacientovi pristupovať ako k potenciálne infekčnému. Je dôležité, aby pri ošetrovaní každého pacienta používali osobné ochranné pracovné pomôcky.

- a) V rámci prednášok a praktických cvičení sa pracovníci Kliniky infektológie cestovnej medicíny Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach venujú pri vzdelávaní študentov medicíny aj otázkam prevencie HIV/AIDS. Rovnako v rámci špecializačného štúdia v špecializačnom odbore Infektológia i ostatných internistických odboroch sa zameriavajú aj na problematiku prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach, aj na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV.
- b) Prostredníctvom regionálnych úradov verejného zdravotníctva boli zdravotnícki pracovníci v ambulantných zdravotníckych zariadeniach ako aj v lôžkových oddeleniach nemocníc, dialyzačných centrách edukovaní na dôkladné používanie ochranných zdravotníckych pomôcok (jednorazové rukavice pri odberoch krvi) v rámci výkonu povolania, s dôrazom na manipuláciu s biologickým materiálom pacienta s možnosťou prípadnej kontaminácie. Uvedené bolo vykonávané v rámci výkonov štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach.
- c) Národné referenčné centrum pre prevenciu HIV/AIDS poskytovalo priebežne počas celého roka 2020 konzultácie a metodické vedenie o prevencii a diagnostike infekcie HIV vrátane konzultácii o kvalite diagnostických testov pre pracovníkov úradov verejného zdravotníctva, oddelení klinickej mikrobiológie, Národnej transfúznej služby,

hematologického oddelenia a iných špecializovaných zdravotníckych zariadení. Pracovníci NRC pre prevenciu HIV/AIDS sa zúčastnili na výučbe zdravotníckych pracovníkov v rámci špecializačného postgraduálneho štúdia v špecializačnom odbore „Laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii“ a v odbore „Vyšetrovacie metódy v klinickej mikrobiológii“. V rámci spomínaných špecializačných štúdií sa zamerali aj na problematiku HIV/AIDS, vrátane prevencie, diagnostiky a terapie ako aj na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV.

Aktivita č. 14

Názov: Podpora opatrení na celom území Slovenskej republiky smerujúcich k obmedzeniu aplikácie drogy a zníženiu rizika prenosu HIV u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne

Plnenie:

a) Napriek obmedzeniam a v súvislosti s prijatými mimoriadnymi epidemiologickými opatreniami proti ochoreniu COVID-19 bola úloha priebežne realizovaná Centrom pre liečbu drogových závislostí. Centrum dokázalo pre liečbu drogových závislostí v Bratislave v plnej miere zabezpečiť liečebno-preventívnu starostlivosť pre užívateľov drog. Jedným z cieľov tejto starostlivosti je znižovať výskyt krvou prenosných infekčných ochorení. Centrum pre liečbu drogových závislostí k tomuto cieľu vo významnej miere prispelo, a to nielen zachovaním nízkoprahového výdaja sterilného injekčného materiálu pre užívateľov drog, ale aj zabezpečením dostupnosti opiátovej substituenej liečby, či pravidelným testovaním liečených užívateľov drog na krvou prenosné infekčné ochorenia. Touto činnosťou sme v mimoriadne významnej miere prispeli k zlepšeniu zdravia na celospoločenskej úrovni.

Vydaných/vymenených bolo injekčným užívateľom drog spolu 18 131 kusov sterilných ihl a striekačiek. Spolu bolo zaznamenaných 6 111 kontaktov. To je v priemere takmer 17 prezenčných nízkoprahových kontaktov denne, s maximálnym zaistením bezpečnosti vzhľadom na pandémiu COVID-19. V predchádzajúcom roku 2019 bolo evidovaných 6 202 kontaktov, ktorým bolo distribuovaných spolu 17 435 kusov sterilných ihl a striekačiek. V roku 2020 nastal zanedbateľný pokles počtu kontaktov, pričom však celkový počet vydaných sterilných ihl a striekačiek bol vyšší oproti roku 2019 o 4 %. Už v roku 2019 sme zaznamenali nárast vydaných sterilných injekčných striekačiek oproti roku 2018 o 67%, a toto množstvo vydaných striekačiek sa nám podarilo v roku 2020 ešte zvýšiť, pri zachovaní počtu kontaktov. Počet kontaktov injekčných užívateľov pri výdaji sterilných ihl a striekačiek je porovnateľný s minulým rokom. Zaznamenali sme vyššiu frekvenciu výberu sterilných ihl a striekačiek zo strany užívateľov v centre Bratislava. Na presné zistenie príčin uvedenej zmeny by bola potrebná hlbšia analýza. Toto zistenie trendu zvýšenia počtu sterilných ihl a striekačiek v centre vnímame, vzhľadom na ochranu zdravia nielen injekčných užívateľov drog, ale prenesene

aj zvyšku populácie, veľmi pozitívne. Opiátovú substitučnú liečbu sa v Centre pre liečbu drogových závislostí v Bratislave aj v čase pandémie podarilo s malými prispôbeniami zachovať dostupnú v prezenčnej forme. Do substitučnej metadónovej a buprenorfinovej liečby (buprenorfin+naloxón) bolo v roku 2020 v Bratislave zapojených 377 pacientov. Odhady na celom Slovensku predpokladajú celkovo medzi 600 - 800 pacientmi zapojenými do substitučnej terapie. Z toho približne polovica bola na substitučnej liečbe buprenorfinom (Suboxon). V pôsobnosti Centra pre liečbu drogových závislostí Bratislava boli opatrenia zamerané na bezpečnejšiu aplikáciu drog injekčným užívateľom a tým znižovaniu šírenia krvou prenosných infekčných ochorení, a ochranu zdravia spoločnosti v plnej miere a okamžite zabezpečené. Okrem zachovania dostupnosti a nízkoprahovosti poskytovania sterilných ihliel a striekačiek, či substitučnej liečby pre užívateľov so závislosťou od opioidov, sme realizovali aj pravidelné testovanie na infekčné ochorenia všetkým u nás liečeným injekčným užívateľom drog. Všetky tieto služby sme pri maximálnej miere bezpečnosti poskytovali aj COVID - 19 pozitívnym užívateľom drog.

- b) Aktivity na podporu opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne, ktoré v roku 2020 realizovali občianske združenia Odyseus, Prima a STORM, sú popísané v plnení Aktivity 7.

Aktivita č. 15

Názov: **Celoslovenská školská preventívna kampaň „Červené stužky“**

Plnenie:

- a) V rámci Plánu realizácie úloh Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 2020 Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR podporilo na základe výzvy rozvojového projektu Zdravie a bezpečnosť v školách v roku 2020 päť projektov v celkovej výške 10 000 €.

Oblasťou podpory boli aktivity a programy zamerané na:

- odstraňovanie zdraviu škodlivých vplyvov a prevenciu rizikového správania ako sú: šikanovanie a kyberšikanovanie, záškoláctvo, agresivita, nenávistné prejavy, prejavy extrémizmu a radikalizácie žiakov, delikvencia, drogové závislosti, sexuálne zneužívanie a násilie aj v online priestore, HIV/AIDS, obchodovanie s ľuďmi,
- skvalitňovanie psychosociálnej klímy v školách,
- ochranu duševného zdravia žiakov,
- formovanie vzťahu žiakov k zdravému životnému štýlu, prevenciu alergií a respiračných problémov okrem zdravej stravy.

V roku 2020 bol v rámci rozvojového projektu Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR pod názvom „Zdravie a bezpečnosť v školách 2020“ finančne podporený celoslovenský projekt „Červené stužky“, ktorý bol organizovaný ako 14. ročník celoslovenskej školskej

kampane Gymnázium sv. Františka z Assisi v Žiline s celkovou finančnou dotáciou MŠVVaŠ SR 3 410 €.

Kampaň Červené stužky bola v 14. ročníku realizovaná online formou s možnosťou zapojiť sa do viacerých foriem aktivít ponúknutých kampaňou alebo vlastnými školou organizovanými aktivitami. Do 14. ročníka kampane sa celkovo zapojilo 401 škôl a školských zariadení. Kampaň pozvala školy a školské zariadenia do aktivít: zviditeľnenie 1. decembra – Svetového dňa boja proti AIDS, online hodiny, BIO-PSY-SOC olympiáda, odborné prednášky a besedy, premietanie DVD kampane, nosenie červených stužiek, účasť v literárnej a výtvarnej súťaži, účasť v súťaži Správa pre Červené stužky. Kampaň vyvrcholila 1. decembra 2020, na Svetový deň boja proti AIDS, a to jeho zviditeľnením na školách a školských zariadeniach po celom Slovensku. Cieľom aktivít bolo motivovať mladých ľudí k získaniu odborných vedomostí a k zamysleniu sa nad problematikou HIV/AIDS, ako aj nad problematikou vírusov ako takých, pretože štrnásty ročník bol poznačený pandémiou koronavírusu.

Informácie o všetkých aktivitách ako aj o zapojených školách sú uverejnené na webovom sídle www.cervenestuzky.sk.

b) Národné referenčné centrum pre HIV/AIDS bolo odborným garantom kampane „Červené stužky“.

Aktivita č. 16

Názov: Príprava nového odborného usmernenia na zabezpečenie prevencie infekcie spôsobenej vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti

Plnenie:

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky pripravilo „Štandardný postup pre výkon prevencie HIV infekcie v rizikovej populácii v SR: Hodnotenie a výber pacientov na profylaxiu pred expozíciou HIV“, s účinnosťou od 1.12.2020. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky pripravuje aj ďalšie štandardné diagnostické a terapeutické postupy.

Aktivita č. 17

Názov: Ochrana ľudských práv u ľudí s HIV/AIDS

Plnenie:

V Slovenskej republike majú všetky osoby s HIV/AIDS rovnaké práva ako iné osoby. Dôležité je, aby dodržiavali zásady prevencie šírenia infekcie HIV.

4.2. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na testovanie a epidemiologickú surveillance

Na plnení aktivít zameraných na testovanie a epidemiologickú surveillance sa podieľalo NRC pre prevenciu HIV/AIDS v spolupráci s laboratóriami, ktoré túto diagnostiku vykonávajú, regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, mimovládne organizácie a dermatovenerologické oddelenia a gynekologické ambulancie.

Aktivita č. 1

Názov: **Laboratórna diagnostika HIV**

Plnenie:

- a) Odbery krvi na zisťovanie HIV statusu s možnosťou zachovania anonymity boli v roku 2020 dostupné v jedenástich regionálnych úradoch verejného zdravotníctva, kde bolo vykonaných 221 vyšetrení HIV protilátok (Aktivita č. 2). V rámci Bratislavského kraja sa odbery uskutočňujú aj v odberových centrách spoločnosti Medirex. V rámci Nitrianskeho kraja a v rámci nariadenia zvýšeného zdravotného dozoru zameraného na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach okresu Nitra, a Zlaté Moravce evidujeme 23 vyšetrení HIV protilátok u zdravotníckych pracovníkov a študentov zdravotníckych škôl pri zistení poranenia.
- b) NRC pre prevenciu HIV/AIDS v roku 2020 v spolupráci s poliklinikou Slovenskej zdravotníckej univerzity vykonalo 307 skriningových vyšetrení anti - HIV protilátok metódou ELISA antigén/protilátka z preventívnych dôvodov (243 mužov a 64 žien), z toho 134 anonymných vyšetrení. Pre potreby terénnych laboratórií, Národnej transfúznej služby a pacientov ambulancie vykonalo NRC 673 konfirmačných vyšetrení HIV - reaktívnych vzoriek pomocou metód ELISA antigén/protilátka, Western Blot alebo aj pomocou metódy polymerázovej reťazovej reakcie. V roku 2020 sa infekcia HIV v SR novo potvrdila u 110 osôb.

V roku 2020 v záujme zvýšenia pretestovanosti obyvateľstva sa NRC pre prevenciu HIV/AIDS dvakrát zúčastnilo (v období od 25 – 30.5.2020 a 23.-27.11.20) Európskeho týždňa testovania HIV a hepatítid (<http://www.testingweek.eu/home>). Okrem testovania infekcie HIV bolo ponúkané testovanie na vírusovú hepatitídu typu B a typu C v spolupráci s NRC pre hepatitídy SZU. V máji bolo otestovaných 10 klientov, kde sa nezistila infekcia HIV, vírusová hepatitída B ani vírusová hepatitída C. V novembri bolo otestovaných 17 klientov, reaktívny výsledok bol zistený pri testovaní vírusovej hepatitídy typu B u jednej osoby a vírusovej hepatitídy typu C u troch osôb, infekcia HIV sa nepotvrdila u žiadnej osoby. V prípade reaktívneho výsledku bolo pacientom odporúčané vyšetrenie na infekčnej klinike.

Aktivita č. 2

Názov: Epidemiologické vyšetovanie prípadov HIV infekcie a AIDS

Plnenie:

a) Špecializovaným pracoviskom pre surveillance HIV/AIDS v Slovenskej republike je Odbor epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave. Zodpovedá najmä za správnu prax epidemiologického vyšetovania prípadov HIV infekcie v Slovenskej republike, ich registrovanie v národnom Epidemiologickom informačnom systéme EPIS a reportovanie dát zo surveillance do informačných systémov Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb a Regionálneho úradu Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu.

V roku 2020 pracovisko plnilo tieto úlohy:

- metodicky usmerňovalo epidemiologické vyšetovanie nových prípadov HIV infekcie, prípadov AIDS a prípadov pôrodov žien s HIV. Pracovisko zabezpečilo dopĺňanie údajov o prípadoch HIV infekcie diagnostikovaných v minulosti, hlásenie prípadov a úmrtí HIV/AIDS z piatich centier (od 12 lekárov) pre dispenzarizáciu a liečbu HIV infikovaných pacientov,
 - vykonávalo kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov HIV infekcie a prípadov AIDS v Epidemiologickom informačnom systéme,
 - po analýze a hodnotení bola publikovaná správa o situácii vo výskyte HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 2019 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike za rok 2019,
 - boli reportované slovenské prípady HIV infekcie a prípadov AIDS, úmrtí v súvislosti s HIV/AIDS za rok 2019 do Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb,
 - bola oponovaná, opravená a doplnená európska správa „HIV/AIDS surveillance in Europe 2019“, ktorú Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb zverejnilo 26. 11. 2019,
 - zástupca pracoviska pracoval na zdokonalení postupu pri realizácii programu sledovania kontinuity starostlivosti o HIV infikovaných pacientov v európskych krajinách a zavádzanie používania predexpozičnej profylaxie na národných úrovniach. Zároveň bola podaná informácia dispenzarizujúcim infektológom o možnosti ich spolupráce v pilotnej štúdii predexpozičnej profylaxie v Európe,
 - boli poskytnuté údaje do národnej správy Odboru koordinácie protidrogovej stratégie a monitorovania drog Ministerstva zdravotníctva SR pre hodnotenie rizika HIV infekcie u injekčných užívateľov drog v Slovenskej republike. Národná správa bola odovzdaná Európskemu centru pre prevenciu a kontrolu chorôb a Európskemu monitorovaciemu centru pre drogy a drogové závislosti.
- b) NRC pre prevenciu HIV/AIDS mesačne spracovávalo hlásenia o vyšetovaní anti - HIV protilátok zasielané z celej Slovenskej republiky a následne ich zasielalo na Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave. V

spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Bratislava analyzovalo NRC pre prevenciu HIV/AIDS šírenie infekcie HIV v Slovenskej republike podľa pohlavia, spôsobov prenosu, kraja, veku, štádia choroby, krajiny pôvodu a tiež subtypov HIV a rezistencie na antiretrovírusovú terapiu.

V rámci Európskeho projektu Integrate, ktorého národným koordinátorom bolo NRC pre prevenciu HIV/AIDS na SZU v Bratislave, bol vytvorený súbor indikátorov mapujúcich testovanie infekcie HIV a iných sexuálne a krvou prenosných infekcií mimovládnyimi organizáciami. Indikátory budú v rámci Slovenskej republiky každoročne zbierané a spracované v NRC pre prevenciu HIV/AIDS. Následne budú výsledky zasielané na Úrad verejného zdravotníctva SR. Indikátory zahŕňajú informáciu o počte vykonaných testov a testovaných klientov, % reaktívnych výsledkov z celkového počtu vykonaných testov a testovaných klientov, % potvrdených pozitívnych výsledkov z celkového počtu testov a klientov, % klientov, ktorým bola následne nasadená antiretrovírusová terapia a % novo diagnostikovaných pacientov s prvým reaktívnym testom vykonaným v CBVCT (Community based voluntary counselling and testing/dobrovoľné komunitné HIV poradenstvo a testovanie). Cieľom tejto aktivity je zabezpečiť, aby sa výsledky testovania vykonávaného v mimovládnych organizáciách začlenili aj do národného systému surveillance – EPIS a do TESSY (The European Surveillance System).

Aktivita č. 3

Názov: Sledovanie pohlavne prenosných chorôb v súvislosti s HIV/AIDS v dermatovenerologických, gynekologických a urologických zdravotníckych zariadeniach

Plnenie:

- a) Všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonávali činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetrovania a vykazovania sexuálne prenosných chorôb v Epidemiologickom informačnom systéme EPIS. V roku 2020 bolo hlásených 173 prípadov syfilisu (chorobnosť 3,17/100 000). Infekcie zachytené v epidemiologicky najzávažnejšom štádiu včasného syfilisu tvorili 23,12 % zo všetkých hlásených prípadov syfilisu. Zaznamenaný bol jeden prípad kongenitálneho syfilisu v rámci Bratislavského kraja. V skupine gonokokových pohlavne prenosných infekcií bolo v roku 2020 hlásených 318 prípadov (chorobnosť 5,82/100 000). V roku 2020 bolo vykázaných 676 prípadov chlamýdiových pohlavne prenosných infekcií (chorobnosť 12,37/100 000).
- b) V súlade s plnením tejto aktivity a lokalizáciou národného kontaktného miesta Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb pre epidemiologickú surveillance pohlavne prenosných infekcií v Európskej únii odborom epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave, boli v roku 2020 realizované nasledujúce úlohy:

- vykonávané boli činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetovania a vykazovania pohlavne prenosných chorôb v Epidemiologickom informačnom systéme EPIS. V roku 2020 plne platila legislatívna úprava, ktorou bolo v roku 2014 zrušené primárne hlásenie prípadov sexuálne prenosných chorôb do Národného centra zdravotníckych informácií,
- metodické usmerňovanie epidemiologického vyšetovania nových prípadov syfilisu, kongenitálneho syfilisu, kvapavky, chlamýdiových infekcií a podozrení na lymfogranuloma venereum,
- vykonávanie kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov sexuálne prenosných infekcií v Epidemiologickom informačnom systéme EPIS,
- bola publikovaná správa o situácii vo výskyte pohlavne prenosných chorôb v Slovenskej republike v roku 2019 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike za rok 2019.

Aktivita č. 4

Názov: **Nízkoprahové testovanie na HIV protilátky pre ohrozené a rizikové skupiny**

Plnenie:

- a) NRC pre prevenciu HIV/AIDS s cieľom zlepšiť integrovanú prevenciu infekcie HIV, hepatitíd, i. sexuálne prenosných infekcií ako aj TBC sa od roku 2017 zapojilo ako národný koordinátor do riešenia európskeho projektu Integrate: Joint Action on integrating prevention, testing and linkage to care strategies across HIV, viral hepatitis, Tuberculosis and STIs in Europe /2017-2020/ <http://integrateja.eu/content/about-ja>. Cieľom projektu je zlepšiť porozumenie a zaviesť integrované aktivity týkajúce sa včasnej diagnostiky a zároveň prepojenie s prevenciou, starostlivosťou partnerských krajinách. Do spolupráce na riešení pilotných štúdií projektu v rámci projektu WP5/WP6 boli pozvané aj mimovládne organizácie. Cieľom projektu WP5 je pomôcť realizovať a následne zmapovať integrované testovanie v komunitách osôb s rizikovým správaním. Cieľom projektu WP6 je integrovať testovacie údaje z komunity do vnútroštátnych systémov surveillance a do monitorovaco-epidemiologických systémov (M & E).

Počas pilotných štúdií bolo otestovaných 675 klientov na infekciu HIV a na najmenej jednu ďalšiu infekciu. Testovanie odhalilo možnú infekciu HIV u troch klientov, z nich u dvoch sa infekcia potvrdila aj konfirmačným vyšetrením v NRC pre HIV/AIDS. Tretí pacient sa na konfirmačné vyšetrenie nedostavil. Obaja pacienti boli následne dispenzarizovaní na infekčnej klinike a bola im nasadená antiretrovírusovú terapiu. Celkovo bolo na infekciu HCV testovaných 410 klientov, u 10 z nich (2,44%) bola zistená HCV reaktivita. Syfilis bol testovaný u 457 klientov, u 8 z nich (1,75%) s reaktívnym výsledkom. Väčšina klientov s reaktívnym výsledkom však neprešla potvrdzujúcim testovaním z dôvodu právnych prekážok (nedostatok zdravotného poistenia, akceptovanie výsledkov Community based voluntary counselling and testing /dobrovoľné komunitné

HIV poradenstvo a testovanie klinickými lekármi). Štúdia potvrdila dôležitú úlohu mimovládnych organizácií v prevencii infekcie HIV a iných sexuálne a krvou prenosných infekcií v skupinách ľudí vo zvýšenom riziku týchto infekcií (muži majúci sex s mužmi, osoby pracujúce v sex biznise, injekčný užívateľia drog).

- b) Mimovládne organizácie vykonávali integrované testovanie infekcie HIV, vírusovej hepatitídy B a syfilisu v skupinách s vysokým rizikom infekcie HIV. Výsledky testovania vkladali do databázy Cobatest a RedCap.

V roku 2020 pandémia ochorenia COVID-19 nepriaznivo ovplyvnila činnosť mimovládnych organizácií. V prevencii infekcie HIV, vírusovej hepatitídy C a syfilisu pracovali v obmedzenom režime. Výsledky testovania v jednotlivých organizáciách boli nasledovné:

- Občianske združenie Odysseus v rámci svojich programov Chráň sa sám, Centrum K2 - kontakt s komunitou a Červený dáždík realizuje bezplatné a anonymné predtestové a potestové poradenstvo a testovanie na protilátky vírusu HIV, hepatitídy typu C a syfilisu. V roku 2020 OZ Odysseus realizovalo **8 testovaní na protilátky vírusu HIV, 10 testovaní na protilátky vírusu syfilis a 6 testovaní na protilátky vírusu hepatitídy typu C.**
- Občianske združenie Prima v rámci svojho projektu „Testovanie v teréne“ a Medzinárodného projektu - Integrate (v spolupráci s NMCD) realizovalo **6 testov na protilátky vírusu HIV, 6 testov na protilátky vírusu hepatitídy typu C a 1 test na protilátky vírusu syfilis.**
- Združenie STORM vo svojich programoch ponúka bezplatné a anonymné predtestové a potestové poradenstvo a samotný úkon testovania na skriningových jednorazových testoch. V roku 2020 kvôli epidemiologickej situácii z dôvodu pandémie nebolo realizované.

Vzhľadom k tomu, že išlo o dobrovoľné a anonymné testovanie, nie je známe, či sa osoby s vírusovou hepatitídou C reaktívnym výsledkom dostavili za účelom doriešenia svojho zdravotného stavu k lekárovi.

Aktivita č. 5

Názov: **Testovanie infekcie HIV u tehotných žien**

Plnenie:

V roku 2020 bolo v NRC pre prevenciu HIV/AIDS testovaných 84 gravidných žien s HIV - reaktívnym výsledkom. Nový prípad infekcie HIV sa v tejto skupine potvrdil u dvoch žien.

4.3. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na liečebno-preventívnu starostlivosť o osoby s HIV/AIDS

Liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS poskytovali ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre, v Martine a NRC pre prevenciu HIV/AIDS na Slovenskej zdravotníckej univerzite.

Aktivita č. 1

Názov: Poskytovanie zdravotnej starostlivosti vo vzťahu k infekcii HIV u osôb s HIV/AIDS, vrátane sledovania matiek a ich detí, monitorovanie liečby, sledovanie koinfekcií (napríklad tuberkulóza, vírusová hepatitída B, vírusová hepatitída C)

Plnenie:

- a) Všetky osoby s HIV a chorí na AIDS sú dispenzarizovaní a poskytuje sa im, pokiaľ je indikovaná, špecifická antiretrovírusová terapia v niektorom z nasledovných pracovísk: Ambulancia pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre a v Martine, ktoré sú zriadené pri lôžkových infektologických pracoviskách v uvedených mestách. Na týchto pracoviskách sú liečení aj pacienti s koinfekciami s vírusovou hepatitídou B a C. Pracoviská zabezpečujú aj sledovanie tehotných žien s HIV infekciou, špecifickú starostlivosť počas pôrodu, ale aj starostlivosť o ich deti. Všetci dispenzarizovaní, u ktorých bola indikovaná antiretrovírusová terapia sú liečení a monitorovaní na jednom z piatich horeuvedených pracovísk. Pracovníci uvedených ambulancií sú nápomocní HIV/AIDS pacientom aj pri zabezpečení odbornej starostlivosti v rámci iných odborov. Dostupnosť antiretrovirotík je zachovaná u všetkých, ktorým je indikovaná. Uvedené prispieva k zníženiu rizika šírenia infekcie znížením vírusovej nálože u infikovaných osôb. Ženám počas tehotenstva a počas pôrodu bola podávaná antiretrovírusová terapia podľa odporúčaných postupov za účelom maximálneho zníženia rizika prenosu infekcie na plod. U detí narodených HIV infikovaným matkám sú podávané ihneď po narodení antiretrovirotiká profylakticky a sú dispenzarizované za účelom vylúčenia prenosu infekcie. Bola vykonaná prevencia vertikálneho prenosu.
- b) NRC v spolupráci s infekčnými klinikami monitorovali nové prípady infekcie HIV u dvoch tehotných žien. V roku 2020 sa v Slovenskej republike narodili štyria novorodenci HIV pozitívnym matkám, dvaja ďalší novorodenci narodení v predchádzajúcich rokoch boli naďalej v sledovaní. Od začiatku epidémie v SR nebola u novorodencov infekcia HIV potvrdená.

Aktivita č. 2

Názov: **Monitorovanie účinnosti medikamentózneho liečby všetkých pacientov vo vzťahu ku klinickým a laboratórnym prognostickým markerom (vyšetrenie CD4 T-lymfocytov, vírusovej záťaže, rezistencie, tropizmu)**

Plnenie:

NRC odporúčalo v závislosti od výsledkov konfirmačného vyšetrenia pacientov ďalej sledovať, dispenzarizovať na infekčnej klinike, darcov dlhodobo sledovať alebo natrvalo vyradiť z darcovstva. V spolupráci s infekčnými klinikami poskytovalo NRC pre prevenciu HIV/AIDS odporúčania infektológom pre nasadenie či zmenu liečby v procese monitorovania infekcie HIV u pacientov s ohľadom na hodnoty ich laboratórných prognostických markerov. Testovanie vírusovej záťaže bolo vykonávané v NRC na žiadosť infektológov pre pacientov dispenzarizovaných na infekčnej klinike v Bratislave, Banskej Bystrici a v Nitre. Výsledky monitorovania poukazujú na vysokú mieru úspešnosti liečby u následne liečených pacientov týchto troch kliník.

NRC pre prevenciu HIV/AIDS v rámci testovania laboratórných prognostických markerov u HIV-pozitívnych pacientov vykonalo 1 014 vyšetrení vírusovej záťaže u 726 pacientov, 178 vyšetrení rezistencie HIV na antiretrovírusové liečivá u HIV infikovaných pacientov. Vyšetrenie tropizmu HIV sa vykonalo u 52 HIV pozitívnych pacientov. Z celkového počtu testovaných pacientov sa nedetekovateľná príp. <40 c/m pozorovala počas roku 2020 u 96,1 % pacientov, čo svedčí o tom, že väčšina liečených HIV pozitívnych pacientov bola dobre nastavená na účinnú antiretrovírusovú terapiu.

Aktivita č. 3

Názov: **Presadzovať zásadu dostupnosti a bezplatnosti antivírusovej liečby osôb s HIV/AIDS**

Plnenie:

V Slovenskej republike je zabezpečená plná úhrada všetkých dostupných antiretrovírotík zdravotnými poisťovňami, čím je zachovaná dostupnosť liečby pre všetkých, u ktorých je indikovaná. Všetkým osobám s HIV, u ktorých je indikované podávanie antiretrovírotík, je táto liečba dostupná a plne hrazená zdravotnými poisťovňami v súlade s platnými legislatívnymi predpismi. Umožňuje to spôsob kategorizácie antiretrovírusových prípravkov, ktorý už dlhoročne uplatňuje zásadu plnej úhrady v tejto skupine liekov.

Aktivita č. 4

Názov: **Postexpozičná profylaxia profesionálnej nákazy vírusom HIV**

Plnenie:

Pre postexpozičnú profylaxiu zdravotníckych pracovníkov, v indikovaných prípadoch (výnimočne aj iných osôb), ktorí boli vystavení špecifickému riziku prenosu infekcie HIV, je vytvorená vo všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirov. V týchto centrách je postexpozičná profylaxia dostupná v potrebnom časovom intervale pre zdravotníckych pracovníkov z celého územia Slovenskej republiky.

Aktivita č. 5

Názov: **Postexpozičná profylaxia nákazy vírusom HIV po znásilnení, po použití ihly, ktorú predtým použila HIV infikovaná osoba a po sexuálnom styku s osobou s HIV infekciou**

Plnenie:

Pre postexpozičnú profylaxiu osôb, ktoré boli vystavené špecifickému riziku prenosu infekcie HIV, je vytvorená vo všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirov, čím je táto profylaxia dostupná v potrebnom časovom intervale pre tieto osoby z celého územia Slovenskej republiky.

5. Záver

Slovenská republika bola počas roka 2020 zasiahnutá pandémiou ochorenia COVID-19 a s tým spojenými celonárodnými a celoplošnými protiepidemickými opatreniami. Dodržiavanie týchto opatrení výrazne obmedzilo fungovanie a vykonávanie jednotlivých aktivít v rámci plnenia Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike. Prevencia HIV/AIDS bola naďalej zameraná na celú populáciu Slovenskej republiky, s dôrazom na špecifické rizikové skupiny obyvateľstva, avšak vo výrazne obmedzenom režime.

V roku 2020 sa pokračovalo v plnení jednotlivých aktivít národného programu, ktoré boli zamerané na prevenciu HIV/AIDS, testovanie, epidemiologickú surveillanciu, poradenstvo, monitoring, liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS. Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonávali výchovno-vzdelávacie aktivity formou prednášok a besied na školách najmä v čase uvoľnenia opatrení. Vzhľadom na nepriaznivú epidemiologickú situáciu sa obmedzili vzdelávacie programy zamerané na mládež, rovesnícke programy a iné vzdelávacie aktivity. Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS prebiehali formou tlačových správ a v online režime. Rovnako bola obmedzená prevencia HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva. Zabezpečená bola prevencia u príslušníkov Ozbromených síl Slovenskej republiky a rovnako u hasičov, záchranárov a policajtov. V rámci preventívnych aktivít bola s prihliadnutím na situáciu zabezpečená prevencia u klientov vo výkone väzby alebo trestu odňatia slobody. Výrazne bola obmedzená realizácia prevencie u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby

a injekčných užívateľov drog predovšetkým prostredníctvom aktivít občianskych združení. Realizovalo sa anonymné testovanie. Bola zabezpečená adekvátne liečba osôb s HIV/AIDS.

Národné referenčné centrum sa zúčastnilo dvoch pracovných on-line stretnutí s Európskym centrom pre kontrolu infekčných ochorení zaoberajúcich sa vplyvom pandémie ochorenia COVID-19 na prevenciu infekcie HIV. Pandémia ochorenia negatívne ovplyvnila počty testovaných osôb vo všetkých krajinách Európskej únie, znížila prístup k pre-expozičnej profylaxie a taktiež pravidelné monitorovanie infekcie u HIV-pozitívnych osôb. V Slovenskej republike klesol počet testovaných osôb. U pacientov dobre nastavených na liečbu sa zredukoval počet testovaní vírusovej záťaže s cieľom zminimalizovania rizika infekcie ochorenia COVID-19 pri návštevách infektologickej ambulancie. Napriek spomínaným redukciám došlo v roku 2020 k nárastu počtu novodiagnostikovaných prípadov infekcie HIV v Slovenskej republike na 110 osôb.

Základné aktivity Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike boli z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie ochorenia COVID-19 plnené v obmedzenej miere, napriek tomu základné ciele programu boli v roku 2020 splnené.